

Яковенко Р. В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ДЕМОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Сучасна демографічна ситуація України характеризується сталими тенденціями зростання смертності, скорочення рівня народжуваності, старіння населення та підвищення рівня демографічного навантаження на одну працездатну особу. Таку ситуацію, що характеризується скороченням чисельності населення внаслідок як природного так і міграційного приросту, на фоні загальносвітового демографічного вибуху, можна розглядати в розрізі не лише поступового зникання населення території найбільшої країни Європи, а й як передумову економічних негараздів. До них, зокрема, слід віднести зменшення обсягів внутрішніх та зовнішніх інвестицій, скорочення кількості трудових ресурсів, носіїв підприємницьких здібностей, генераторів ідей, зменшення кількості споживачів, що буде спричиняти скороченню обсягів реального внутрішнього виробництва.

Економічні результати діяльності домогосподарства в умовах сучасної змішаної економічної системи слід розглядати як наслідок не лише особистої діяльності зазначеного суб'єкта, а й державного втручання в економічні процеси. Як відомо, домогосподарство є одним з головних суб'єктів соціально-економічного та біологічного впливу на демографічні процеси, і підвищення рівня його реальних доходів можна розглядати як непрямий стимул до зростання, або принаймні збереження його чисельності.

Враховуючи наявність відмінностей між демографічною категорією „сім'я” та економічною категорією „домогосподарство”, необхідно зазначити наступне. Метою діяльності домогосподарства, як об'єкта економічних досліджень є найраціональніше використання наявних ресурсів (в першу чергу робочої сили) для максимізації задоволення особистих потреб. При цьому домогосподарство розглядається як сукупність осіб, що здійснюють спільну господарську діяльність. Сім'я, як об'єкт демографії, розглядається як фактор відтворення населення та головний об'єкт дослідження, при цьому головною її ознакою є наявність родинних зв'язків. Отже, категорії „домогосподарство” і „сім'я”, далеко не завжди є тотожними. Спробуємо визначити рівень демографічної участі різних видів домогосподарств.

1. Одноосібні домогосподарства. Зростання його чисельності може здійснюватись, переважно, внаслідок демографічного перерозподілу (до особи приєднується суб'єкт, що раніше належав до іншого домогосподарства).

2. Одностатеві групові домогосподарства, не спроможні до репродуктивної поведінки тому також не спроможні здійснювати приріст населення.

3. Різностатеві групові домогосподарства, що включають до себе осіб репродуктивного віку, що уклали шлюб, є потенційним джерелом зростання населення.

4. Різностатеві групові домогосподарства, що включають до себе осіб репродуктивного віку, що є близькими родичами (брати та сестри), у випадку відповідної поведінки також не є джерелом зростання чисельності населення.

5. Різностатеві групові домогосподарства, що включають до себе осіб нерепродуктивного віку також не можуть здійснювати приріст населення.

Серед головних соціально-економічних та організаційних дій держави, щодо стимулювання та підвищення рівня репродуктивної поведінки домогосподарств слід віднести:

- розширення джерел отримання доходів шляхом розвитку ринкової інфраструктури;
- сприяння розвитку малого і зокрема сімейного підприємництва;
- екологічний захист населення через економічний механізм впливу на рівень забруднення навколишнього середовища;
- вирівнювання рівня інфраструктурно-комунальних послуг мешканців міст і селищ;
- пропаганду здорового способу життя;
- сприяння підвищення можливостей кар'єрного просування та творчого розвитку особистості;
- підвищення рівня охорони кордону та митного контролю з метою уникнення смертності, захворювань та каліцтва через тероризм, захворювання привнесені нелегальними мігрантами та неякісними товарами;
- підвищення рівня медичного обслуговування, зокрема профілактики та діагностики, наближення рівня його оплати до можливості офіційного рівня доходів тощо.

Література:

1. Яковенко Р. В. Митно-тарифне регулювання як фактор впливу на демографічні процеси / Роман Яковенко // Вісник Академії митної служби України. – Дніпропетровськ : Академія митної служби. – 2006. – № 3 (31). – С. 10–14.
2. Яковенко Р. В. Екологічні фактори соціально-економічного розвитку / Роман Яковенко // Вісник Академії митної служби України. – Дніпропетровськ : Академія митної служби. – 2007. – № 1 (33). – С. 57–61.